

Om kyrkan

När våra lutherska fäder under reformationen ville ge en kort definition av den kristna kyrkan enligt Bibelns lära, gjorde de detta främst i den Augsburgska bekännelsens sjunde artikel (Augustana 7). Den skrevs av Melanchton, men var inte endast ett uttryck för hans privata uppfattning, utan för hela den lutherska kyrkans lära. Efter många års troskamp och noggrant bibelstudium bekände lutheranerna år 1530 inför kejsaren den tro och lära som de inte på några villkor kunde vika ifrån. I år firar vi 450-årsminnet av denna märkliga händelse, och vi är fast övertygade om, att den Augsburgska bekännelsen är lika viktig och aktuell än idag. Inte minst gäller detta beträffande läran om kyrkan.

Luther hade i sin hårda kamp mot påvedömets falska lära om boten så småningom kommit fram till att också dess lära om kyrkan var grundfalsk. Påvekyrkan förkastade kyrkans huvudlära, rättfärdiggörelsen genom tron allena. Dessutom krävde man, att de kristna skulle erkänna påven som kyrkans överhuvud och Kristi ställföreträdare. För Luther stod det då klart, att påven måste vara den i 2 Tess. 2 omtalade Antikrist. I Schmalkaldiska artiklarna, som tillhör våra bekännelseskriter, skriver Luther: ”Påven är den verkliga Antikrist, som upphöjt sig över och satt sig upp mot Kristus” (Svenska kyrkans bekännelseskriter, SKB, s. 321). Det bör här framhållas, att denna bekännelse ingalunda bara gällde reformationstiden utan är lika giltig för oss idag. Även om den nuvarande påven framstår som en vänlig och fredsälskande person, har han genom sin lära och sin ämbetsställning Antikrists alla kännetecken. Just detta att påven framträder som en from kyrkoledare och inte som en världslig despot stämmer överens med Skriftens ord om att Antikrist ”*satt sig i Guds tempel*”.

Den lutherske teologen Pieper säger att den är svag i teologin, som inte i påvedömet igenkänner Antikrist.

Luther insåg snart, att alla sanna kristna måste lämna påvekyrkan – även dess yttre gemenskap – och hålla sig till den evangeliska sanningen. Återvändandet till den bibliska rättfärdiggörelseläran fick därför vittgående kyrkopolitiska konsekvenser. Reformatorerna gick i spetsen för återupprättandet av evangeliska kyrkor och församlingar överallt där människor tog emot evangelium och ville hålla sig till Guds Ord. Denna kyrkosplittring beklagas idag av många moderna ekumener. Men de visar därmed endast hur liten förståelse de har för Skriftens lära och den kristna kyrkans evangeliska grund. Låt oss höra vad Augustana 7 säger:

”Vidare lär de, att *en* helig kyrka skall äga bestånd till evärdelig tid. Men kyrkan är de heligas samfund, i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Och för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangeliets lära och förvaltningen av sakramenten. Och det är icke nödvändigt, att nedärvda människobud eller religiösa bruk eller yttre, av människor föreskrivna former för gudsdyrkan överallt är lika. Paulus säger ju: *En* tro, *ett* dop, *en* Gud, som är allas Fader etc. Ef. 4:5.” (SKB s. 59)

I stället för en yttre organisation och mänskliga traditioner framhåller reformatorerna det rena och klara evangeliet och sakramentens rätta förvaltning som kyrkans kännetecken. Den bibliska enheten manifesteras inte alls i påvedömet och dess kyrkliga dekret – inte heller i moderna kyrkosammanslagningar – utan i de kristnas fasthållande vid det rena och klara evangeliet, läran om Kristi försoning och rättfärdiggörelsen genom tron. Här betonas också sakramentens betydelse som nådemedel. Genom avlösningen, dopet och nattvarden skänks Guds nåd i Kristus. Kyrkan finns därför överallt där Ordet och sakramenten brukas, även om det bara skulle vara två eller tre som samlas (Matt. 18:20).

Kristi församling är de heligas samfund, säger bekännelsen. De heliga är enligt Skriften de människor,

som har kommit till tro på Kristus och hans försoning. De har blivit rättfärdiggjorda och helgade genom Kristi blod och renade genom dopet (Rom. 3:24 f, Ef. 5:25-27). De tillhör den enda sanna kyrkan och har samma Gud, samma tro, samma bekännelse även om deras yttre villkor kan vara högst olika. Visserligen finns det även bland dessa kristna mycken synd och ibland stor okunnighet och även villfarelse på grund av svaghet, men det avgörande är att de lever i syndernas förlåtelse och ständigt är beredda att följa Guds vilja så snart de har kommit till insikt om den. De som däremot förnekar Guds Ord och halsstarrigt förkunnar falska läror ställer sig själva utanför den kristna kyrkan. Jämför Luthers bekännelse i Schmalkaldiska artiklarna:

”Vi medgiva icke, att de (katolikerna) representera kyrkan eller i sanning äro den. Och vi vilja icke heller lyssna till vad de i kyrkans namn befalla eller förbjuda. Ty ett barn på sju år vet numera, Gud vare lov, vad kyrkan är: hon är nämligen de heliga troende och 'fåren, som höra sin herdes röst'. Ty barnen bedja så: 'Jag tror att det finnes en helig kristen kyrka'. Ty heligheten består icke i kyrkliga skrudar, tonsurer och andra ceremonier, som de utan stöd i den heliga Skrift uppdiktat, utan i Guds ord och den rätta tron.” (SKB s. 335)

Augustana 7 förkastades av katolikerna därför att de inte kunde acceptera definitionen av kyrkan som bestående av enbart de sant troende. Men Melancton försvarade energiskt den bibliska läran om kyrkan i den s.k. Apologin, som också hör med till den lutherska bekännelsen. Skrymtare och ogudaktiga finns väl med bland dem som i yttre mening brukar Ordet och sakramenten, men dessa tillhör inte Kristi kyrka i egentlig mening. Ordet och sakramenten har visserligen sin giltighet oberoende av människors tro, men endast de människor som blivit omvända och pånyttfödda är sanna medlemmar av kyrkan. ”Därför mena vi i enlighet med Skriften, att kyrkan i egentlig mening är samfundet av de heliga, vilka i sanning tro på Kristi evangelium och hava den helige Ande” (SKB s. 179).

Katolikerna förkastade också reformatörernas skarpa åtskiljande av den nödvändiga enheten i Ordet och

sakramenten och den icke nödvändiga likheten i mänskliga ordningar. Detta var inte oväntat eftersom katolikerna i mycket bygger sin lära på förmenta apostoliska exempel och traditioner utan klart stöd i Skriften. Melancton utbrister: ”Motståndarna säger, att man måste hålla de allmänna stadgarna, emedan de menar, att de är överlämnade av apostlarna. Se, vilken samvetsgrannhet! Religiösa bruk hämtade från apostlarna vill de bevara, men de vill icke fasthålla vid apostlarnas lära” (SKB s. 182). Så visar bekännelsen oss ständigt bort ifrån människostadgar till Guds rena och klara ord. Detta är utmärkande för den lutherska kyrkosynen. Kyrkan finns där evangelium läres rent och klart och sakramenten förvaltas enligt Kristi instiftelse. Ty där bär Ordet också frukt i enlighet med Guds löfte: *”Så skall det ock vara med ordet som utgår ur min mun: det skall icke vända tillbaka fåfängt, utan att ha verkat vad jag vill och utfört det vartill jag hade sänt ut det”* (Jes. 55:11). Kyrkan är osynlig, ty vi kan inte se människans tro och hennes inre, andliga liv. Endast Gud kan avgöra vilka som i sanning tillhör kyrkan. Men vi kan ändå säkert veta, att kyrkan finns överallt där evangelium förkunnas genom Ordet och sakramenten. Varför? Jo, därför att evangelium alltid verkar pånyttfödelse hos några, som tar emot det i trogna hjärtan. Så kan Luther säga, att Kristi kyrka även finns mitt i påvedömet – t.ex. hos barnen som tagit emot evangelium genom dopet.

Aven vi måste bekänna, att Kristi kyrka finns överallt där ”Guds ord är i svang”, som Luther uttrycker det. Det vore alldeles fel att säga, att Kristi Kyrka endast kan finnas i församlingar, som alltigenom är rättroende. Var fanns i så fall Kristi kyrka under hela tiden mellan fornkyrkan och reformationen? I alla tider har det funnits människor, som läst eller hört Guds Ord, och som blivit överbevisade om sin synd och trott på Kristi fullkomliga försoning. Där har då också Kristi kyrka varit, även om dessa människor tillhört kyrkor och församlingar som varit villfarande i många stycken. Fastän vi bekännelsetrogna lutheraner med skärpa förkastar och fördömer all falsk lära och hävdar, att falska lärare som inte låter sig tillrättavisas står utanför den kristna kyrkan, måste vi likväl erkänna att det kan finnas

sanna kristna bland t.ex. reformerta, baptistiska, ortodoxa och katolska samfund idag, nämligen i den mån de kommit till tro på Jesus Kristus som sin Frälsare och håller fast vid Bibelns rena och klara evangelium.

Om vi av ett missriktat renlärighetsnit skulle sätta likhetstecken mellan Kristi kyrka och den bekännelsetrogna lutherska kyrkan, skulle vi i själva verket förneka den lutherska huvudläran om rättfärdiggörelsen genom tron allena. Det vore en förskräcklig sammanblandning av lag och evangelium, om man gjorde den yttre kyrkotillhörigheten till ett villkor för saligheten. Skriften lär, att människan blir rättfärdiggjord genom tron på Kristus utan alla gärningar (Ef. 2:8 f.). Varhelst en människa befinner sig och får höra om Kristi försoning för alla hennes synder och tror detta, är hon redan en medlem av Kristi kyrka.

Om hon sedan inser att hennes kyrka är villfarande och i enlighet med Kristi befallning lämnar den och söker sig till en kyrka eller församling där Guds Ord förkunnas rent och klart och sakramenten förvaltas rätt, så är detta en följd av tron och inte ett villkor för att den skulle kunna uppstå. Den framstående lutherska teologen och kyrkoledaren C.F.W. Walther uttrycker det så:

Den som binder saligheten till gemenskapen och tillhörigheten med den synliga, rättroende kyrkan, omstörtar därmed läran om rättfärdiggörelsen genom tron – det kan inte förnekas. De som kommer till den lutherska kyrkan har redan tidigare den rätta tron. Åsikten att Luther inte skulle ha haft den rätta tron innan han så att säga blev lutheran är en farlig villfarelse. Hur högt vi än värderar vår kyrka, är ändå en så skändlig fanatism fjärran ifrån oss. Den sanna kyrkan finns över hela jordens krets. Den finns i alla sekter. Kyrkan är inte en yttre organism med vissa inrättningar, som man måste foga sig i för att vara en lem i kyrkan. Den som tror på Jesus Kristus och är en lem i hans andliga kropp, han är också en lem i kyrkan. Kyrkan kan inte heller delas – hon är och förblir en, även om hon åtskils av ort och tid.

(Lag och evangelium, 32:a föredraget)

När nu detta är sagt, måste vi också kraftigt varna för den motsatta ytterligheten, som säkert är den vanligaste och

farligaste idag. Man resonerar då ungefär så: Kristi kyrka finns inom alla samfund – alltså spelar det ingen roll vilket samfund man tillhör. Vi har t.ex. de moderna ekumenerna som i Kyrkornas Världsråd och liknande organisationer söker ”ena” kristenheten. Lutheraner som medverkar i detta bedrövlige skådespel hänvisar inte sällan till just Augustana 7. Alla kyrkor, menar man, har en minsta gemensam nämnare, ”evangelium”, som ”det är nog” om man kan enas kring. Men man bortser då ifrån, att Augustana 7 inte alls ställer evangelium i motsats till några andra läror i Bibeln, utan endast betonar ”evangelii lära och sakramentens förvaltning” i kontrast till mänskliga ordningar och yttre ting. Augustana 7 kan omöjligen tas till intäkt för uppfattningen att man för en sann kyrkogemenskap endast måste vara ense ifråga om evangelium i egentlig mening – dvs. själva rättfärdiggörelsen – men däremot får vara oense i andra läropunkter som anses mer eller mindre perifera. Det är häpnadsväckande hur denna ohistoriska tolkning ändå har vunnit insteg på så många håll.

Man läser tydligen in sådant i bekännelsen som man vill höra och har kyrkopolitisk användning för. Det är lätt att konstatera, att reformatorerna med stort allvar kämpade för enighet i hela Guds Ords lära. Detta framhävs på många ställen i bekännelsen. Varför skulle man för övrigt annars gjort sig sådan möda att lägga fram hela läran, artikel efter artikel, och ägnat en sådan myckenhet av tid till lärosamtal med motståndarna? Om reformatorerna haft ekumenernas tolkning hade det ju varit onödigt och meningslöst att bryta gemenskapen!

Att Augustana 7 betonar evangelium beror inte på någon vilja att få fram ett ekumeniskt ”minimum” utan på den bibliska insikten om kyrkans omedelbara samband med nådemedlen. Där det rena, klara evangeliet ljuder, där är Kristi kyrka. Där manifesterar sig den sanna kristna enheten, som aldrig gått förlorad. Det finns bara *en* kristen tro, *ett* dop, *en* Gud osv. Den kyrkliga pluralismen beror på ett syndigt avskiljande från den bibliska enheten. Det är de falska lärarna som leder enskilda människor och hela

samfund bort från Gud och den sanna kyrkan. De skall en gång få stå till svars för detta. Evangelium i Ordet och sakramenten är någonting helt livsnödvändigt för de kristna. Det är det medel, varigenom Gud skänker sin nåd och bevarar sin församling i tron. ”Kom det sig av laggärningar att ni fick Anden, eller kom det sig därav att I lyssnade i tro?” frågar Paulus i Gal. 3:2 och visar därmed, att endast evangelium om Jesus Kristus skänker liv och salighet. Därför betonar bekännelsen så kraftigt evangelium som kyrkans säkra kännetecken:

”Kyrkan är i grunden en trons och den helige Andes gemenskap i våra hjärtan, men den har likväl yttre kännetecken, så att man kan känna igen den, nämligen den rena evangeliska läran och förvaltandet av sakramenten i överensstämmelse med Kristi evangelium. Endast i denna bemärkelse kallas kyrkan Kristi kropp, emedan Kristus med sin Ande förnyar, helgar och regerar den, såsom Paulus betygar i Ef. 1:22 f.” (SKB s. 175)

Att säga att det inte spelar någon roll vilket kyrkosamfund man tillhör, är detsamma som att säga: det spelar ingen roll vilken lära jag som kristen lyssnar på och bekänner mig till. Men Guds Ord visar oss hur nödvändigt det är för varje kristen att få höra ett rent och klart evangelium och bruka sakramenten rätt. De moderna ekumenerna har i regel kommit så långt bort ifrån Bibeln, att skillnaderna mellan kyrkosamfunden för dem är helt oväsentliga. De har inte ens kvar sitt eget påstådda ”minimum”, ty de vet inte själva vad evangelium är. Men även frommare riktningar har påverkats av ekumenismen. Ett exempel är herrnhutismen och dess grundare greve Zinzendorf. Han sökte medvetet och energiskt förena olika kyrkor och grupper genom att oberoende av skillnaderna i läran utgå från ett oklart evangeliskt ”minimum”. I hans efterföljd har många bibeltroende kristna lockats in i en ”allianskristendom”, där ofta läran om dopet och nattvarden kommit i skymundan. Över huvud taget har pietismen i dess olika former inneburit, att även de inomkyrkliga väckelserörelserna kommit bort från den lutherska reformationens betonande av den rena bibliska läran i Ordet och sakramenten såsom kyrkans kännetecken.

Ett uttryck för detta är också att de bekännelsemedvetna grupperna inom Svenska kyrkan har svårt att inse det berättigade i kravet på att lämna denna kyrkoorganisation med dess öppet och allmänt utbredda förnekelse av trons grundsanningar. Man menar i regel, att det är möjligt att vara bekännelseetrogen och stå kvar så länge man inte blir utdriven. Vi måste ha förståelse för denna uppfattning som under så lång tid varit förhärskande. Men det måste ändå klart sägas ifrån, att denna uppfattning grundar sig på en felaktig kyrkosyn. Genom att man stannar kvar i yttre gemenskap med den stora mängden av falska lärare och avfallna församlingar utan varje spar av kyrko- och lärotukt styrker och stödjer man i själva verket deras verksamhet.

Bibeln lär, att den som *"hälsar"* den falske läraren gör sig delaktig i hans onda gärningar (2 Joh. v. 11). Vi har en klar befallning att icke *"gå i ok med dem som icke tro"* utan att istället *"gå ut ifrån dem"* (2 Kor. 6:14 ff.). Det är här inte fråga om att undersöka hjärtats tro, som vi inte kan se, utan om att skilja sig från dem som uppenbart förnekar Guds Ord i liv eller lära. Kristus själv befäller oss: *"ta er tillvara för falska profeter"* (Matt. 7:15) och aposteln Paulus befäller oss: *"dra er ifrån"* dem som *"vållar tvedräkt"* genom att förkunna *"i strid med den lära som ni har inhämtat"* (Rom. 16:17). Detta är enkla och klara bud, som också understryks av våra bekännelseskriterier.

Det är sant att det är svårt och tungt att i likhet med reformatorerna vara tvungen att lämna den kyrka man levt inom och lärt sig älska. Men är man bara klar över att detta verkligen är Guds Ords lära och Guds vilja, är inga offer för stora. Man inser då också, att man ingalunda skiljer sig från Kristi kyrka, utan endast från dem som är kyrkans fiender och som hotar att alldeles fördärva kvarlevan av den sanna kyrkan. Om de bekännelseetrogna sluter sig samman i fria församlingar och där håller fast vid Guds Ord och bekännelsen, så kommer också Guds välsignelse att vila över dem enligt löftesordet: *"Då skall jag ta emot er och vara en Fader för er"* (2 Kor. 6:17 f). Detta skulle vara ett klart och kraftigt vittnesbörd, som kunde bli till

hjälp för många troende vilka av hjärtat önskar följa Guds
Ord och den lutherska bekännelsen.

S.R.

[\[^\]](#)